

Maaseudun neuvottelukunnan näkökulmia Kuhmon kaupunkistrategian päivittämisestä

Maaseutuasukkaat ja -yritykset elävät vaikeaa kautta. Palvelujen muutokset ovat vaikeuttaneet asukkaiden elinehtoja ja yritysten toimintaedellytyksiä. Kylät ovat keskeisellä tavalla riippuvaisia siitä, että kaupunki osaa muutoksien aikana ottaa käyttöönsä oikeat kehittämisen välineet. Kehityksen kannalta on ratkaisevaa, että strategiset valinnat kohdistuvat myös maaseudun kriittisten voimavarojen kehittämiseen. Niitä ovat tietoliikenneinfra ja energia huolto.

Elämme tietoyhteiskunnan aikakautta. **Tietoyhteiskunta** on yhteiskuntamuodostuma, jossa keskeiset tuotantovälineet nojautuvat tieto- ja viestintäteknologiaan. Maaseudun viestintärakenteet, logistiikka, hyvinvointi ja terveydenhoito, pankkitoiminta, opiskelu, vanhusten ja vammaisten hoiva, ympäristön ja ilmaston aiheuttamien poikkeustilanteiden hallinta, tieliikenne, ruokajakelu ja vesihuolto ovat kaikki riippuvaisia tietotekniikasta. Viimeisenä, muttei vähiten tärkeänä puolena tulee mainita maaseudun turvallisuus, kyläturva. – Kaikkia näitä tarpeita tyydyttävien kuntapalvelujen tulisi perustua toimivalle infralle ja sen varaan rakennetuille järjestelmille.

Maaseudun toimijat, erityisesti kylätalot potevat ahdinkoa johtuen **energian** korkeista hinnoista. Elinvoimaisen kyläyhdistyksen keskeisin voimavara on kylätalo. Sen lämpimänä pito on usein muodostumassa ylivoimaiseksi. Kiitokset kaupungin annetulle hätäavulle. Nyt on kuitenkin jo pysyvienkin järjestelyjen aika. Ilmaston poikkeusolot ja muuttunut turvallisuustilanne ovat osoittaneet, että energian toimintavarmuuteen tulee lisäksi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Hajautettu energiatuotanto näyttäisi olevan maaseudun kestävä kehityksen vaatimukset täyttävä kehityssuunta.

Strategian tulee olla niiden keskeisten valintojen kokonaisuus, jonka pohjalta Kuhmon kaupunkia pitäisi kehittää. Kaupungin vetovoima- ja tulevaisuusjaoston toimikauden aikana hankittujen kokemusten perusteella näyttää siltä, että kaupungin nykyinen strategia ontuu monella tavalla.

Seuraavat suuntaviivat ja ehdotukset tähtäävät maaseutua paremmin palveleviin strategiaan uudistuksiin:

Organisaatorakenteen puutteet

Kaupunki on ulkoistanut tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen etäällä sijaitsevan teknologiayhtiön ja maakunnan tieto- ja viestintähallinnon osaajan harteille. Tietoyhteiskunta- ja energiakehittäminen vaatii kuitenkin, että kaupungilla on kaikessa suunnittelutyössä käytettävissään riittävä tieto- ja viestintäteknologinen (TVT) osaaminen. Asiaa voi korjata virkakunnan henkilövalinnoissa ja palauttamalla kaupungille sen oma tietohallinnon osaaja – jos siihen on edellytyksiä. – Automaatio-osaaja voisi tuottaa hyötyä oman palkkansa verran.

Byrokraattista toimintatapaa tulee sujuvoittaa

On surullista todeta, että organisaatio toimii nykyisellään kovin hitaasti. Näyttää kuluvan vuosia ennen kuin aikaisin havaittuihin epäkohtiin puututaan. Käy helposti niinkin, että kun

korjausliikkeisiin ryhdytään, niin tilanne on jo olennaisesti muuttunut. Kankeaa toimintatapaa on mahdollista sujuvoittaa virtaviivaistamalla asiantuntijakuulemisen menettelyjä.

Tietoon perustuva strategia

Kuntalaisten osallistaminen on keskeistä demokraattisten prosessien kannalta. Osallistaminen näyttää kuitenkin sijoittuvan epämielekkäästi valmisteluun. Varhain suoritettut kyselyt kertovat kuntalaisten mieltymistä ja ns. tykkäämisistä. Kyselyitä tulisi suorittaa asiantuntevasti ja vasta sen jälkeen, kun käsitteitä selventävät aivoriihet on pidetty. Ei tarvitse pyrkiä tieteellisen tutkimuksen tasolle, mutta alkeellinen menetelmäosaaminen voisi tehostaa tiedon tuotantoa merkittävästi.

Alhaalta ylöspäin ohjautuva menettely

Päätöksenteossa näkyy liiallinen mieltymys ylhäältäpäin tarjottuihin näkemyksiin. Kainuun maakunnallisessa kehittämisessä on otaksuttu, että ns. filiaalimalli on paras tehostamista edistävä menettely. Maaseutuohjelmassa priorisoidaan alhaalta-ylöspäin kehittämistä, jossa luotetaan maaseudun omaehtoiseen osaamiseen ja paikallisesti saatavilla oleviin voimavaroihin. Moniarvoisuuden huomioiminen kuuluu demokratian tunnusmerkkeihin. Kuhmon strategiassa tulisi myös painottaa alhaalta-ylöspäin ohjautuvia menettelyjä.

Massiiviset epäonnistumiset korvattava piloteilla

Kehittämisen logiikka kaipaa uusia otteita. Kuhmon kaupunki on virheiden perusteella oppimassa, että ei ole kovin järkevää aloittaa uutta toimintaa suorittamalla laajan mittakaavan uudistuksia. Riskejä voidaan vähentää panostamalla asiantuntijuuteen ja paikalliseen tukeen. Se vahvistaa samalla kehittäjäverkostoa. Oppimismahdollisuudeksi mielletty kehittäminen tuottaa samalla paikallisia osaajia.

Kaupunki tarvitsee tietoyhteiskunta- ja energiastrategian

Edellä esitettyihin kehittämisen kohteisiin liittyy runsaasti konkretiaa, jota ei ole tarkoituksenmukaista kuvata kuntastrategian päivitystä koskevassa asiakirjassa. Jaostossa suoritettu tietoyhteiskunnan ja energian tarkastelu toi kuitenkin päivänvaloon, että alojen kehitys on liian monessa suhteessa koordinoimatonta. Tietoyhteiskunta- ja energia-alojen tulee maaseudun kehittämisessä olla avainasemassa. Siksi on toivottavaa, että Kuhmolle tulisi laatia tietoyhteiskuntarakentamista ja energiakehittämistä koskeva strategia. Näin myös maaseudun tarpeet tulisivat huomioiduksi.

Nämä ovat siis maaseutukehityksestä käydyissä keskusteluissa esiin tulleet strategiavalinnat. Ne ovat periaatteita, joiden pohjalta kaupungin kehitysohjelmaa voisi ohjata maaseudun tarpeita paremmin huomioivaan suuntaan.

Philip Donner, 15.5.2025 (päivitys 16.5.2025)